

15. výročie založenia Inštitútu politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove

V roku 2008 oslávil Inštitút politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove ďalšie zo svojich okrúhlych výročí svojho založenia. Cesta k vybudovaniu stabilného pracoviska s tromi akreditovanými študijnými programami v bakalárskom, magisterskom a doktorandskom stupni štúdia v dennej aj externej forme bola neľahká a je vyústením snáh, ktoré sa začali pred 15 rokmi.

Katedra sociálno-politológických vied (neskôr premenovaná na Katedru politológie a v súčasnosti pretransformovaná na Inštitút politológie s Katedrou teórie politiky) bola zriadená v roku 1993 na základe rozhodnutia a uznesenia Vedeckej rady Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove ako v poradí druhé akademické pracovisko svojho druhu na Slovensku. Na začiatku 90. rokov 20. storočia neexistovala v slovenskom kontexte tradícia, na ktorú by tento typ pracoviska mohol nadviazať. Preto jej zakladatelia vypracovali vlastný návrh na orientáciu pracoviska, pri ktorom akceptovali pripomienky pracovníkov Slovenskej akadémie vied (predovšetkým Egona Hlavatého a Juraja Fabiana) i vysokých škôl (najmä Filipa Tuhého, USA). Rozhodli sa pritom vybudovať pracovisko, ktoré namiesto kladenia väčšieho dôrazu na istú oblasť skúmania politiky (napr. filozofiu politiky, sociológiu politiky a pod.) bude vychádzať z princípu interdisciplinarít, t. j. vo svojej vedeckovýskumnej a pedagogickej činnosti bude okrem záverov politológie zohľadňovať aj výsledky iných spoločenskovedných disciplín, a to hlavne ekonómie, práva, sociológie a teórie medzinárodnej politiky.

Vedeckovýskumná a publikačná činnosť

Prvé výskumné projekty nového politologického pracoviska sa orientovali na skúmanie otázok medzietnickej komunikácie (v grantovom projekte VEGA *K problematike medzietnickej komunikácie v postkomunistickej spoločnosti*), mesianizmu (v grantovom projekte VEGA *Fenomén mesianizmu v kontextoch duchovnej identity Slovákov a jeho filozofické, teologické, politologické a literárnohistorické reflexie*) a európskej verejnej správy (v rámci medzinárodného projektu TEMPUS *Public administration*).

Od roku 2000 toto pracovisko značne rozšírilo rozsah skúmanej problematiky a zvýšil sa aj počet ním získaných grantov. Na Inštitúte politológie bolo od uvedeného obdobia ukončených 8 grantových úloh VEGA a jeho pracovníci sa podieľali na 4 štátnych programoch výskumu a vývoja (ktorých hlavnými koordinátormi boli Ústav politických vied SAV v Bratislave, Spoločenskovedný ústav SAV v Košiciach a Ústav regionálnych a národnostných štúdií Prešovskej univerzity v Prešove) a 3 medzinárodných grantových projektoch. Tieto grantové projekty boli zamerané na skúmanie otázok vzťahu národnej a občianskej identity (napr. v štátnom programe

výskumu a vývoja *Národ, národnosti a etnické skupiny v transformujúcej sa spoločnosti*), európskej identity (napr. v štátnom programe pre mladých vedeckých pracovníkov vedy a výskumu *Transformácia identít v súčasnom a historickom kontexte Slovenska so zreteľom na integračné procesy*), významných osobností slovenského politického myslenia v 19. a 20. storočí (napr. v grantovom projekte VEGA *Vavro Šrobár – politik, publicista a národnoosvetový pracovník*), mesianizmu a slovanstva v 19. storočí (napr. v grantovom projekte VEGA *Fenomén slovanstva a jeho filozofické, teologické, politologické a literárnohistorické reflexie na Slovensku v dejinách a v súčasnosti*) a mediálnej problematiky (napr. v grantovom projekte VEGA *Slovenská politika a masmédiá po roku 1989*).

V súčasnosti pracovníci inštitútu pokračujú v skúmaní problematiky národnej a občianskej identity (v štátnom programe výskumu a vývoja *Maďarská menšina na Slovensku v procese transformácie spoločnosti po roku 1989*) a politického myslenia (v inštitucionálnom grante *Politologické penzum – slovník politického myslenia*) a svoju pozornosť zamerali aj na preskúmanie teoretických východísk geopolitiky, medzinárodnej politiky a globalistiky (v grantovom projekte KEGA *Geopolitika, globalistika, medzinárodná politika – teoretické východiská a edukačná interpretácia*). Výsledky vedeckovýskumnej činnosti pracovníkov Inštitútu politológie sú publikované vo viac ako desiatke monografií a približne stovke štúdií.

Inštitút politológie pôsobil od svojho vzniku aj ako odborný garant rôznych projektov a podujatí. Jednými z prvých bola séria projektov Občianskeho združenia na podporu a rozvoj regiónov v Prešove trvajúca v období rokov 2002 – 2003 pod názvami *Informačná volebná kampaň ROMA 2002*, *Informačná kampaň pre Rómov o vstupe Slovenskej republiky do NATO*, *Rómovia, podajte si ruky* a *Vzdelávanie rómskych poslancov*. V rokoch 2004 a 2005 nasledovala odborná garancia projektov organizovaných poslancami Európskeho parlamentu, Irenou Belohorskou a Vladimírom Maňkom, ktoré niesli názov *Národná a občianska identita v procese európskej integrácie* a *Európska únia a Slovensko na ceste k vedomostnej spoločnosti*. V roku 2005 sa inštitút stal odborným garantom projektu *HELP*, ktorého objednávateľom bolo OSN. V období rokov 2006 – 2007 toto pracovisko pôsobilo ako odborný spolugarant projektu *Children Identity and Citizenship in Visegrad context*, ktorý organizovala Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.

Okrem týchto vedeckovýskumných aktivít založil Inštitút politológie od roku 1995 tradíciu pravidelne organizovaných vedeckých konferencií v rámci projektu *Prešovské politologické dni*. Tento projekt vytvára priestor na diskusiu o politologickej problematike pre domácich i zahraničných politológov, ako aj priestor na publikovanie ich vedeckých záverov, keďže výstupom z každej konferencie je zborník príspevkov. Doteraz bolo publikovaných 9 politologických zborníkov s názvami odrážajúcimi problematiku, ktorá bola riešená v rámci jednotlivých konferencií: *Parlamentná demokracia a formovanie občianskej spoločnosti* (1995), *Politický systém SR: Stav – kontexty – perspektíva* (1996), *Volby 1998 v SR: Stav – kontexty – perspektíva* (1998), *Ideológie na prahu III. tisícročia* (2001), *Európa medzi identitou a integritou* (2002), *Lavica a pravica na Slovensku a v Európe* (2004), *Formovanie európskej občianskej spoločnosti* (2005), *Európske občianstvo a národná identita* (2006), *Volby v štátoch V4* (2007). V roku 2008 sa uskutočnil v poradí už 10. ročník *Prešovských politologických dní* na tému *Medzikultúrny dialóg: Stav – kontexty – perspektívy*, ktorého výstup bude uverejnený v slovenskom (v spolupráci s vládou SR) i anglickom jazyku (v spolupráci s Európskou komisiou).

Pedagogická činnosť

V čase svojho vzniku ponúkalo nové politologické pracovisko študentom možnosť prihlásiť sa na päťročné magisterské štúdium v dennej aj externej forme. Štúdium politológie sa do roku 1999 realizovalo v kombinácii s iným študijným programom, spravidla filozofiou, históriou alebo cudzím jazykom. Od roku 1999 sa politológia na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove začala študovať v rámci jednodoborového štúdia, pričom politická filozofia, história i cudzie jazyky sa stali integrálnou súčasťou rozšíreného študijného programu. V roku 2004 sa štúdium na Inštitúte politológie začalo uskutočňovať v dvoch stupňoch: bakalárskom a magisterskom. O štyri roky neskôr pracovisko získalo právo na otvorenie doktorandského študijného programu v odbore teória politiky.

Cieľom Inštitútu politológie je, aby sa absolventi prvého stupňa štúdia uplatnili ako odborní pracovníci na všetkých stupňoch verejnej správy (v štátnej správe a samospráve), v médiách, v politických stranách, v národných a európskych inštitúciách; absolventi druhého stupňa štúdia ako vysokokvalifikovaní odborníci – politológovia a politickí analytici, ktorí môžu pôsobiť vo vedeckých ústavoch SAV a na vysokých školách, alebo riadiaci pracovníci v štátnej správe, poradcovia politických strán a odborní garanti, resp. tvorcovia strategických štátnych koncepcií; absolventi tretieho stupňa štúdia ako pracovníci, ktorí sú schopní vstúpiť do konkurenčného (aj zahraničného) vedeckého a pedagogického prostredia, získavať vedecké a vedekopedagogické kontakty, zapájať sa do tímovej vedeckej práce, vstupovať do grantových projektov na úrovni domácich i medzinárodných organizácií a zároveň pripravení aplikovať získané poznatky v širšej spoločenskej praxi, a to tak pri popularizácii politologických poznatkov, ako aj pri vstupovaní do konkrétnej redakčnej, editorskej, publikačnej, recenzentskej a širšej verejnopolitickej praxe.

Pracovníci Inštitútu politológie aplikujú výsledky svojej vedeckovýskumnej činnosti v každo-dennej pedagogickej praxi, najmä v rámci povinne voliteľných predmetov. Zapájajú sa taktiež do riešenia otázok súvisiacich s didaktikou vyučovania politológie (v 90. rokoch v rámci programu NOVICIUS, v súčasnosti v spolupráci s EPSNet a ADS).

Zahraničná spolupráca

Inštitút politológie spolupracuje so zahraničnými univerzitami na rôznych úrovniach a v rôznych smeroch. Počnúc podieľaním sa na spoluorganizovaní medzinárodných vedeckých podujatí doma i v zahraničí po absolvovaní krátkodobých a dlhodobých študijných pobytov na zahraničných univerzitách (napr. St. Ambrose University a Black Hawk College v USA, Sheffield Hallam University a University of Bolton vo Veľkej Británii) a pracovných pobytov v zahraničných inštitúciách (napr. v Kongrese USA, na Inštitúte ombudsmana vo Švédsku). Od roku 2004 sa inštitút aktívne podieľa nielen na výmene vedeckých pracovníkov, ale aj na výmene študentov prostredníctvom programu LLP-Erasmus (v spolupráci s Univerzitou Sakarya v Turecku, Lodžskou univerzitou v Poľsku a University College London vo Veľkej Británii) a Národného štipendijného programu (v spolupráci s Užhorodskou univerzitou na Ukrajine).

Personálne obsadenie

V roku 1993 začínalo pracovisko s piatimi vyučujúcimi, dnes sa počet jeho pracovníkov rozrástol na vyše dvojnásobok. Na Inštitúte politológie pôsobí jeden riadny profesor, dvaja docenti, sedem odborných asistentov a traja interní doktorandi:

Prof. PhDr. Marcela Gbúrová, CSc., je profesorkou v odbore teória politiky a riaditeľkou Inštitútu politológie. Vyštudovala históriu a filozofiu na Filozofickej fakulte v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Spočiatku pôsobila v Spoločenskovednom ústave SAV v Košiciach v odbore história. V rokoch 1992 – 1998 bola poslankyňou NR SR a podpredsedníčkou Sociálnodemokratickej strany Slovenska. V 90. rokoch iniciovala založenie študijného odboru politológia na Filozofickej fakulte v Prešove, v súčasnosti pôsobí vo funkcii riaditeľky inštitútu. Absolvovala pracovné pobyty v Kongrese USA a v Inštitúte ombudsmana vo Švédsku. Je zodpovedná za vyučovanie predmetov *teória demokracie, národná a občianska identita a základné politické ideológie*. Výskumne sa orientuje na otázky národnostnej a občianskej identity a medzietnickej komunikácie, na dejiny politického myslenia a na aktuálne otázky politického života v SR. Je členkou redakčnej rady časopisu *Politické vedy*, časopisu *Studia Politica Slavica*, časopisu *International Studies* (Poľsko), členkou Vedeckej rady Prešovskej univerzity, Vedeckej rady Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity, Vedeckej rady Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, členkou Rady vlády pre národnosti, poradkyňou podpredsedu vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny, členkou správnej rady Slovenského strediska pre ľudské práva a členkou pracovnej skupiny Akreditačnej komisie MŠ SR za spoločenské a behaviorálne vedy. Je garantkou druhého stupňa študijného programu politológia, garantkou tretieho stupňa študijného programu teória politiky a spolugarantkou prvého stupňa študijného programu politológia. Zároveň je autorkou štyroch monografií, desiatich editorských prác a vyše päťdesiatich vedeckých štúdií. Za monografiu *Dotyky s politikou* získala v roku 2004 Cenu Literárneho fondu SAV.

Doc. PhDr. Irina Dudinská, CSc., je docentkou v odbore dejiny filozofie a vedúcou Katedry teórie politiky Inštitútu politológie. Na Inštitúte politológie pôsobí od roku 1993. Zabezpečuje výučbu predmetov *dejiny sociálno-politického myslenia, politická etika, komparatívna politológia, tolerancia a intolerancia v politike*. Výskumne a pedagogicky sa orientuje na analýzu historických koncepcií sociálno-politického myslenia a v rámci komparatívnej politológie na analýzu transformačných procesov v štátoch východnej Európy a bývalého ZSSR. Je garantkou prvého stupňa študijného programu politológia a spolugarantkou tretieho stupňa študijného programu teória politiky. Je autorkou monografie *Filozofia všejednoty Vladimíra Solovjova*, za ktorú v roku 2005 získala Cenu dekana Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove.

Doc. PhDr. Marián Cehelník, PhD., je docentom v odbore dejiny filozofie. Okrem Inštitútu politológie pôsobí aj na Inštitúte filozofie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Zabezpečuje výučbu predmetov *úvod do filozofie, sociálna filozofia, sociálna etika, etika politiky, dejiny filozofie*. Výskumne a pedagogicky sa orientuje na problematiku teórie otvorenej spoločnosti. Je garantom prvého stupňa študijného programu etika v kombinácii a spolugarantom tretieho stupňa študijného programu teória politiky. Je autorom monografie *Karl Raimund Popper – filozofia hľadania lepšieho sveta*.

PhDr. Zlatica Buocová, CSc., je absolventkou odboru výchova a vzdelávanie dospelých v špecializácii teória a sociológia kultúry na Filozofickej fakulte v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ktorý ukončila v roku 1974. V roku 1982 získala titul PhDr., vedec-

kú hodnosť CSc. získala v odbore sociológia na Ústave filozofie a sociológie SAV v Bratislave v roku 1982. V rokoch 1974 – 1991 pracovala v Spoločenskovednom ústave SAV v Košiciach a od roku 1993 na Inštitúte politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. V súčasnosti je zodpovedná za výučbu predmetov *základy sociológie, všeobecná sociológia, politická sociológia, metodiky sociologického výskumu, teórie sociálnych konfliktov, sociológia životného spôsobu, politické aspekty verejnej mienky*. Výskumne sa zameriava na problematiku médií, sociálnych konfliktov a sociálnych skupín. Je autorkou vysokoškolských učebných textov *Úvod do sociológie*.

PhDr. Tomáš Koziak, M.A., PhD., vyštudoval dejepis, filozofiu a politológiu na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove a medzinárodnú politiku na Université Libre de Bruxelles v Belgicku. Absolvoval študijné pobyty na Ukrajine, v Belgicku, vo Francúzsku a vo Veľkej Británii. V roku 2006 vyučoval v rámci Fulbrightovho programu na St. Ambrose University a na Black Hawk College v USA. Pôsobil v misiách OBSE v Bosne a Hercegovine, Kosove a v Bielorusku. Na Inštitúte politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove vyučuje predmety *medzinárodná politika, politické dejiny 20. storočia, európske inštitúcie, základy vedeckej práce*. Výskumne sa orientuje najmä na teoretické aspekty dejín európskej integrácie a na aktuálne problémy súčasnej juhovýchodnej Európy. Jeho najvýznamnejšou publikáciou je monografia *Federálna únia a britské projekty európskej integrácie do roku 1945*, za ktorú v roku 2003 získal Cenu dekana Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove.

PhDr. Vladimír Dančišin, PhD., je absolventom magisterského štúdia na Katedre anglického jazyka a literatúry a Katedre vzdelávania dospelých a sociálnej práce v špecializácii Personálny manažment na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove, magisterského štúdia na Katedre politológie na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove a doktorandského štúdia na Vysokej škole ekonomickej v Prahe. V letných mesiacoch roku 2002 absolvoval študijný pobyt v USA. Na Inštitúte politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove pôsobí ako odborný asistent. Je zodpovedný za výučbu predmetov *základy politológie, teórie politických systémov, komparatívna politológia, problematika volebných systémov, Ústava USA*. Výskumne a pedagogicky sa orientuje najmä na volebné systémy a politický systém v USA a vo Francúzsku. Je prodekanom Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove pre vzdelávaciu činnosť a členom Vedeckej rady Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Je autorom monografie *O nedokonalosti volebných systémov*.

PhDr. Jana Šutajová, PhD., je absolventkou v odbore politológia – dejepis na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Pôsobila ako interná doktorandka a neskôr odborná pracovníčka na Ústave politických vied SAV v Bratislave. Okrem Inštitútu politológie pôsobí aj vo Výskumnom centre Prešovskej univerzity. Na Inštitúte politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove pôsobí ako odborná asistentka a je zodpovedná za výučbu predmetov *dejiny verejnej správy, politický systém SR*. Výskumne a pedagogicky sa orientuje najmä na otázky verejnej správy a menšinovú problematiku. Je spoluautorkou monografie *Maďarská menšina na Slovensku v procesoch transformácie po roku 1989 (Identita a politika)*.

Ing. Jozef Kriššák je absolventom Vysokej školy ekonomickej v Bratislave odboru ekonomika a riadenie priemyslu. Do roku 1985 pracoval v stavebnom podniku, odkiaľ prišiel pracovať na Filozofickú fakultu v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. V rokoch 1989 – 1991 bol vedúcim Katedry spoločenských vied na Filozofickej fakulte v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a v súčasnosti pôsobí ako odborný asistent na Inštitúte politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, kde zabezpečuje výučbu predmetov

dejiny ekonomického myslenia, všeobecné ekonomické teórie, medzinárodné ekonomické vzťahy. Výskumne sa zameriava na problematiku trhu práce a nezamestnanosti.

PhDr. Daniel Dobiaš je absolventom odboru filozofia – politológia na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Od roku 2003 je externým doktorandom na Inštitúte filozofie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Témou jeho dizertačnej práce je *Kritický racionalizmus a idea otvorenej spoločnosti K. R. Poppera*. Na Inštitúte politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove pôsobí ako odborný asistent. Je zodpovedný za výučbu predmetov *politická filozofia, úvod do filozofie, ochrana základných ľudských práv a slobôd a teória otvorenej spoločnosti*. Výskumne a pedagogicky sa orientuje najmä na problematiku teórie otvorenej spoločnosti, kritického racionalizmu a ľudských práv.

PhDr. Irina Mattová vyštudovala politológiu a modernú neslovanskú filológiu v špecializácii anglický jazyk a literatúra na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Od roku 2004 je externou doktorandkou na Ústave politických vied SAV v Bratislave. Témou jej dizertačnej práce sú *Hybné sily globalizácie a dôsledky ich činnosti*. Na prelome apríla a mája 2005 absolvovala študijný pobyt vo Veľkej Británii na University of Bolton. Na Inštitúte politológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove pôsobí ako odborná asistentka inštitucionálna koordinátorka programu LLP – Erasmus a od roku 2005 ako tajomníčka inštitútu. Zodpovedá za výučbu predmetov *globalistika, historické aspekty globalizácie, komparatívna politológia, politické inštitúcie Veľkej Británie, základná anglická terminológia vybraných politologických disciplín*. Výskumne a pedagogicky sa orientuje najmä na problematiku globalizácie a jej hybných síl. Je členkou EPSNet a Asociácie doktorandov Slovenska. Je autorkou monografie *Globalizácia: vybrané kapitoly*.

Mgr. Erik Germuška je interným doktorandom na Inštitúte politológie od roku 2008 a témou jeho dizertačnej práce je *Vývoj postsovietskych režimov po druhej svetovej vojne*.

Mgr. Martina Glosíková je internou doktorandkou na Inštitúte politológie od roku 2008 a témou jej dizertačnej práce je *Procedurálna demokracia – stav, ústavné a právne kontexty SR*.

Mgr. Michal Kaliňák je interným doktorandom na Inštitúte politológie od roku 2008 a témou jeho dizertačnej práce je *Procedurálna demokracia – regionálny a komunálny kontext*.

Krátkodobé a dlhodobé zámery

V krátkodobej perspektíve je hlavnou prioritou Inštitútu politológie konštituovať sa ako pracovisko, ktoré má právo vykonávať habilitačné a inauguračné konania. V oblasti vedeckovýskumnej činnosti má inštitút ako celok v zámere zapojiť sa do projektu štátneho programu výskumu a vývoja s problematikou európskeho medzikultúrneho dialógu.

Z dlhodobého hľadiska má toto politologické pracovisko v pláne rozšíriť svoju pôsobnosť v rámci inštitútu a vytvoriť 2 stabilné katedry (ku katedre teórie politiky by mala pribudnúť katedra medzinárodných vzťahov). Vedeckovýskumne pracovisko mieni pokračovať v rozvíjaní problematiky národnej a občianskej identity, otázok medzikultúrneho dialógu, v skúmaní politických systémov a globalizačných trendov v súčasnej spoločnosti. Pedagogicky budú pracovníci katedry pokračovať v zapájaní sa do projektov, ktoré skúmajú didaktiku politológie. Inštitút plánuje i naďalej rozvíjať spoluprácu so zahraničnými politologickými pracoviskami.

Irina Mattová